

a poc a poquet, hi arribaran; a més a més, el casalot és acollidor i els propietaris molt atents amb els pelegrins. (FOTO 9)

Des d'ací fins a Puente la Reina queden 7 km però, si ha aparegut alguna butllofa o pica la calor, el trajecte se'ns farà llarg. Després de passar Muruzábal, arribarem a Obanos, poble molt bonic amb nombrosos casalots medievals de bella factura. Una baixada, certament dolenta si hi ha fang, ens durà a l'entrada de Puente la Reina, on un monument indica que ací s'ajunten el camí navarrés (pel qual venim nosaltres) i l'aragonés.

L'alberg està situat a l'entrada del poble, al costat de l'església del Crucifix. Està molt mal atés i, a més, no es respecta la preferència dels pelegrins (que van a peu) sobre els ciclistes. Cal dir també que tots els pelegrins en bicicleta que ixen de Roncesvalls hi paren, per la qual cosa, si no hi hem arribat prompte, és molt possible que hàgem de dormir a terra...Compreneu ara la importància de matinar?

A Puente la Reina, hi ha molts monuments per veure, com ara l'església del Crucifix, al costat de l'alberg, fundació templera de traça romànica que conserva un Crist romànic en forma de Y, donat per un pelegrí germànic; l'església de Santiago, gòtica amb portades romàniques i amb una talla de Santiago beltza 'negre'; el carrer Major, amb casalots nobiliaris interessants; la plaça Major, porticada; l'església de St. Pere; i, sobretot, el pont de la Reina, obra civil extraordinària de traces romàniques, manat construir al s. XI per la reina Munia, esposa de Sanç III el Major (rei de Navarra) per tal que els pelegrins pogueren travessar el riu Arga. Realment, una autèntica meravella. (FOTOS 10 i 11)

També seria imperdonable, arribats ací, no visitar l'església de Sta. Maria d'Eunate, situada a uns 3 km de Puente la Reina, al camí aragonés. Des de Muruzábal ens podem desviar per Eunate, però és més

fàcil i còmode anar de vesprada, des de Puente la Reina, amb taxi (ens cobrarà 1.000 ptes.). Es tracta d'una construcció romànica, molt probablement templera, de planta octogonal. L'obra és simbolisme pur, i destaquen la volta de vuit nervadures sense clau central i els capitells, de cares monstruoses o amb decoració vegetal; un pòrtic, també octogonal, envolta l'església. Aquesta misteriosa i enigmàtica construcció, meravella arquitectònica, pot deixar la sang freda a qualsevol que s'hi apropa un dia de boira. (FOTO 12)

Per menjar a Puente la Reina, tenim nombrosos bars i restaurants, però jo us aconselle una cafeteria que hi ha a la carretera, a mà dreta, passada l'entrada del carrer Major; per un bon preu (unes 1.500 ptes.), podrem triar entre diversos menús que, si l'un és apetitós, els altres encara ho són més.

PUENTE LA REINA - ESTELLA 22 km

L'eixida del poble es fa pel pont de la Reina que, a poqueta llum, dona una imatge majestuosa sobre les aigües de l'Arga. Per un camí, la majoria de vegades enfangat, arribarem a Manyeru, poble amb un bonic creuer medieval a l'entrada. Passat Manyeru, seguirem el camí veient al fons Cirauqui, poble de traces medievals, amb murada, portal d'entrada, dues esglésies romàniques (per davant de les quals passarem) i, a l'eixida, la calçada i un pont romans molt ben conservats. (FOTO 13)

El camí continua cap a Lorca i, en alguns trams, reapareixen restes de l'antiga calçada romana. Abans d'arribar a Lorca, trobarem un pont medieval semiderruït, que ens permet travessar el riu Salat.

A Lorca, si no és diumenge o dia festiu, es pot esmorzar en un bar que hi ha a la part baixa del poble, a l'antiga carretera. Ara, el camí continua pel costat de la carretera fins que gira a l'esquerra per apropar-nos a

Villatuerta, poble que té una església interessant de grans dimensions.

Seguint un camí de ferradura, arribarem a Estella, i entrarem al poble per davant de l'església gòtica del Sant Sepulcre, després de travessar el riu Ega per un pont de fusta. Tot seguit, trobarem l'alberg aens dubte el millor fins ara que obri passades les 13 h, i nosaltres (almenys així ho vam fer el meu sogre i jo) podem arribar-hi abans...per tant, a esperar!

A Estella, hi ha molts monuments que no podem deixar de veure, com ara l'església del Sant Sepulcre (hem passat per davant a l'arribada); l'església de St. Miquel, amb una portada romànica interessant; el convent de St. Domènec, del s. XIII; el pont sobre el riu Ega; el palau dels antics reis de Navarra (un dels pocs exemples de romànic civil a Espanya, amb un capitell interessant que ens mostra la lluita de Rotllan amb el gegant Ferragut); i, sobretot, l'església de St. Pere de la Rúa, amb el claustre romànic, on caldrà observar amb deteniment els capitells historiatos amb escenes bíbliques: un autèntic goig per als ulls. (FOTO 14)

Per menjar, podem anar al restaurant Roma, que trobarem després de travessar el pont sobre el riu Ega, en eixir de l'alberg, i on per unes 1.000 ptes. menjarem bastant bé.

ESTELLA - LOS ARCOS 22 km

Ací afrontarem la primera prova de solitud al camí ja que, de Villamayor de Monjardín a Los Arcos, farem 13 km sense trobar cap poble ni ombra ni font. Caminarem pel mig del blat i les vinyes; i, si el sol calfa, sols pensarem a arribar a Los Arcos. A més a més, no trobarem cap lloc per a esmorzar, de manera que caldrà agafar alguna provisió per tal d'enganyar l'estómac a mig matí.

Al monestir d'Iratxe (pel qual passarem a primeres hores del matí i no ens serà possi-

Foto 15: Font del Vi, al monestir d'Iratxe.

Foto 16: Alberg de los Arcos.